

ЎЗБЕКИСТОНДА ПОЧТА ХИЗМАТЛАРИ РИВОЖЛАНИШИНИ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛЛАШТИРИШ ВА ПРОГНОЗЛАШ

и.ф.н., доцент Зухра Маратдаевна Отакузиева,*

*Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети,
Тошкент, Ўзбекистон. Email: zukhra.otakuzieva@mail.ru
ORCID ID: 0000-0002-4283-8181*

ECONOMETRIC MODELING AND FORECASTING OF POSTAL SERVICES DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN

Associate Professor Zuxra Maratdayevna Otakuziyeva,*

*Tashkent University of Information Technologies named after Muhammad al-Khwarizmi,
Tashkent, Uzbekistan. Email: zukhra.otakuzieva@rambler.ru
ORCID ID: 0000-0002-4283-8181*

JEL Classification: C1,C5

Аннотация. Аҳолининг барча ижтимоий қатламларига почта хизматларининг кенг тарқалганлиги, қамровлилиги ҳамда унинг хизматларидан республиканинг барча аҳолиси фойдаланиши мумкин бўлганлиги сабабли, Ўзбекистон почта хизмати фаолияти жамиятимизда катта ижтимоий аҳамиятга эга соҳалардан бири ҳисобланади. Ҳар қандай мамлакатда бўлгани каби, Республика почта алоқаси хизмати ҳам мамлакатнинг барча бурчакларида почта алоқаси ва унга тегишли хизматларни кўрсатадиган, яхши таъкил этилган почта алоқаси тармоғининг афзалликларига эга. Ўзбекистон миллий почта операторини ривожлантиришнинг стратегик мақсади корхонани жаҳон сифат стандартларини амалга оширувчи юқори самарали ва рақобатбардош компанияга айлантириш ҳисобланади. Бу мақсадга эришиш кўп жиҳатдан янги, замонавий усуллардан фойдаланиш, кўрсатилаётган хизматлар доирасини кенгайтириш ҳамда рақамлаштириш фаоллаштиришга боғлиқ.

Охирги йилларда республикада почта алоқаси хизмати миллий оператори ҳисобланган "Ўзбекистон почтаси" АЖнинг фаолиятида унинг асосий кўрсаткичларининг кескин ёмонлашуви, ислохотларнинг олиб

борилиши ва рақамлаштиришга ўтишининг сустиги, соҳа ривожланишида дунё мамлакатларидан ортида қолаётганлиги, почта алоқаси хизматлари кўрсатилишининг паст даражада эканлиги, республика ва соҳа раҳбарияти, мутахассисларнинг таълимига сабаб бўлди. 2020 йил 5 октябр куни Республикада Президент Шавкат Мирзиёев бошчилигида миллий почта тизимини ислоҳ қилиш бўйича ўтказилган йиғилишида муҳим масалаларнинг кўтарилганлиги ва 2020 йил 14 декабрда "Почта алоқаси хизматларини кўрсатиш тизимини тубдан такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида" Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ-4921-сон қарори, мамлакатимиз тараққиётга, ривожланиш сари интилишида муҳим бир воқеалардан бўлди, қолаверса, почта алоқаси хизматларини кўрсатиш тизимини тубдан такомиллаштириш йўлида муҳим бурилиш нуқтасини ясади.

Почта алоқасини, ахборот тизимлари ва телекоммуникацияларини бошқаришни янада такомиллаштириш, бозор муносабатларини ривожлантириш, почта хизматида рақамли иқтисодиёт дастурий-техник воситаларини тадбиқ этиш жараёнларини чуқурлаштириш ва шу соҳага хорижий сармояларни жалб этиш мақсадида, 2020 йил 15 декабрда "Почта алоқаси хизматларини кўрсатиш

тизимини тубдан такомиллаштириш
чора-тадбирлари тўғрисида”
Ўзбекистон Республикаси
Президентининг қарори қабул қилинди.
Қарор билан почта алоқаси
хизматларини кўрсатиш тизимини
такомиллаштиришнинг асосий
йўналишлари белгилаб берилди.

Ушбу мақола Ўзбекистон почта
хизматларини эконометрик
моделлаштириш ва ривожланишини
прогнослашга бағишланган бўлиб, унда
VAR ҳамда ARDL моделларини 2SLS билан
қўллаган ҳолда, почта хизматларини
рақамлаштириш ва оптималлаштириш
натижасида, почта участкалари сони, у
билан чамбарчас боғланган почтабўлонлар
сонининг камайиши кўрсатиб берилган.

Abstract. Due to the widespread and comprehensive postal services to all segments of the population and the fact that its services can be used by all residents of the country, the activity of the postal service of Uzbekistan is one of the areas of great social importance in our society. As in any country, the Republican Postal Service has the advantages of a well-organized postal network that provides postal services and related services in all corners of the country. The strategic goal of developing the national postal operator of Uzbekistan is to turn the enterprise into a highly efficient and competitive company that meets world quality standards. Achieving this goal depends in many ways on the use of new, modern methods, expanding the range of services provided and the activation of digitalization.

In recent years, the national operator of the postal service "Uzbekiston Pochtasi" has deteriorated, its reforms and the transition to digitalization, the industry lags behind the rest of the world, the level of postal services is low. caused concern. Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan No. PP-4921 of December 14, 2020 "On measures to radically improve the system of postal services" at a meeting chaired by President Shavkat Mirziyoyev on

October 5, 2020 was an important milestone in the pursuit of development, as well as an important turning point in the radical improvement of the system of postal services.

In order to further improve the management of postal services, information systems and telecommunications, develop market relations, deepen the process of introduction of digital economy software and hardware in the postal service and attract foreign investment in this area, on December 15, 2020 The resolution of the President of the Republic of Uzbekistan "About measures". The resolution identified key areas for improving the system of postal services.

This article is devoted to the econometric modeling and forecasting of the development of postal services in Uzbekistan, which shows the reduction in the number of post offices, the number of postmen closely associated with it, as a result of digitization and optimization of postal services using VAR and ARDL models with 2SLS.

Калим сўзлар: почта хизматлари, почтабўлонлар сони, почта участкалари, VAR модели, ARDL модели, 2SLS модели.

Keywords: postal services, number of postmen, post offices, VAR model, ARDL model, 2SLS model.

Кириш. Корхона фаолиятини стратегик ривожланиши борасидаги ҳар қандай тадқиқот эконометрик моделлаштиришга бориб тақалади. Шунинг учун ҳам хорижий ва маҳаллий илмий ишларда бу борадаги кўплаб изланишлар амалга оширилган.

Почта хизматлари транспорт харажатлари билан боғлиқлигини D.W.Caves [1] эконометрик моделлар асосида исботлаган. Жаҳон амалиётида транспортларнинг, айниқса, ҳаво транспортининг ривожланиши почта хизматларининг ривожланишига юқори таъсир этиши аниқланган.

2005 йилда жаҳон почта хизматлари гигатларидан бири бўлган FedEx компаниясининг ўша пайтдаги вице президенти В.А.Graf [2].томонидан